

Euroopa Kohus leiab, et Euroopa Liidu ja Kanada vahel kavandatavat lepingut broneeringuinfo edastamise kohta ei või selle praegusel kujul sõlmida

Kuigi reisijate kõikide andmete süstemaatiline edastamine, säilitamine ja kasutamine on valdavalt lubatav, ei vasta paljud lepingu projekti sätted liidu põhiõigustest tulenevatele nõuetele

Euroopa Liit ja Kanada pidasid läbirääkimisi broneeringuinfo edastamist ja töötlemist käsitleva lepingu üle, mis kirjutati alla 2014. aastal. Kuna Euroopa Liidu Nõukogu palus Euroopa Parlamendil lepingu heaks kiita, otsustas parlament pöörduda Euroopa Kohtu poole, et selgitada välja, kas kavandatav leping on kooskõlas liidu õigusega ning täpsemalt sätetega, mis käsitlevad eraelu puutumatust ja isikuandmete kaitset. See on esimene kord, kui Euroopa Kohus peab otsustama rahvusvahelise lepingu projekti kooskõla üle ELi põhiõiguste hartaga.

Oma tänases arvamusel vastab Euroopa Kohus, et **broneeringuinfo edastamist ja töötlemist käsitlevat lepingut ei või selle praegusel kujul sõlmida, kuna paljud selle sätted ei ole kooskõlas liidus tunnustatud põhiõigustega.**

Kavandatav leping võimaldab kõikide lennureisijate broneeringuinfot süstemaatiliselt ja pidevalt edastada Kanada asutusele selle info kasutamiseks ja säilitamiseks ning selle võimalikuks hilisemaks edastamiseks teistele asutustele ja muudele kolmandatele riikidele eesmärgiga võidelda terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude vastu. Selleks nähakse kavandatavas lepingus ette muu hulgas andmete säilitamine viie aasta vältel ning broneeringuinfo turvalisust ja terviklust käsitlevad nõuded, delikaatsete andmete kohene peitmine, andmetega tutvumise, nende parandamise ja kustutamise õigus ning võimalus esitada halduskaebus või pöörduda kohtusse.

Broneeringuinfo põhjal tervikuna on võimalik teada saada muu hulgas täielik reisiteekond, reisiharjumused, kahe või enama isiku vahelised suhted ning teave lennureisijate rahalise olukorra, toitumisharjumuste või tervisliku seisundi kohta ning neist võib isegi ilmuda reisijate delikaatseid andmeid. Lisaks analüüsitakse edastatud broneeringuinfot süstemaatiliselt enne reisijate Kanadasse saabumist automatiseeritud vahenditega, mis põhinevad ette kindlaks määratud mudelitel ja kriteeriumidel. Niisugused analüüsid võivad anda täiendavat teavet reisijate eraelu kohta. Lõpuks, kuna broneeringuinfo säilitamise kestus võib ulatuda viie aastani, võimaldab leping omada teavet lennureisijate eraelu kohta eriti pika aja vältel.

Euroopa Kohus märgib seega, et broneeringuinfo edastamine liidust Kanadasse ning kavandatavas lepingus sisalduvad eeskirjad info säilitamise, kasutamise ning võimaliku hilisema edastamise kohta Kanada, Euroopa või välismaistele ametiasutustele kujutavad endast **sekkumist põhiõigusesse eraelu puutumatusele**. Samuti kaasneb kavandatava lepinguga **sekkumine põhiõigusesse isikuandmete kaitsele**.

Euroopa Kohus analüüsib seejärel, kas need riived võivad olla põhjendatud. Ta märgib sellega seoses, et **kõnealused riived on põhjendatud üldist huvi pakkuva eesmärgiga** (avaliku julgeoleku tagamine võitluses terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude vastu) ning et broneeringuinfo Kanadasse edastamine ja selle hilisem töötlemine on selle eesmärgi saavutamiseks sobilikud.

Riivete vajalikkuse kohta leiab Euroopa Kohus, et **lepingu paljud sätted ei piirdu rangelt vajalikuga ega näe ette selgeid ja täpseid õigusnorme.**

Täpsemalt märgib Euroopa Kohus, et lepinguosalisel mõõnavad, et on võimalus, et **delikaatseid andmeid** edastatakse Kanadasse (delikaatsed andmed hõlmavad andmete kogumit, mis paljastavad „rassilise või etnilise päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused, ametiühingusse kuulumise“ või käsitlevad „isiku tervises seisundit või seksuaalelu“). Arvestades diskrimineerimiskeelu põhimõttega vastuolus oleva töötlemise ohtu, nõuab delikaatsete andmete Kanadasse edastamine täpset ja eriti kindlat põhjendust, mis lähtub muudest aspektidest kui avaliku julgeoleku kaitse terrorismi ja raskete rahvusvaheliste kuritegude eest. Käesoleval juhul aga selline põhjendus puudub. Euroopa Kohus järeldab sellest, et **lepingu sätted, mis käsitlevad delikaatsete andmete Kanadasse edastamist ning nende andmete töötlemist ja säilitamist, on põhiõigustega vastuolus.**

Euroopa Kohus on lisaks seisukohal, et kavandatav leping ei ületa rangelt vajaliku piire osas, milles see lubab kõikide lennureisijate broneeringuinfot Kanadasse edastada. Broneeringuinfo automaatse analüüsimise eesmärk on nimelt tuvastada oht, mida võivad avalikule julgeolekule kujutada isikud, kes on pädevatele teenistustele teadmata ja keda võidakse selle ohu tõttu piiril põhjalikumalt kontrollida. Niisugune andmete töötlemine hõlbustab ja kiirendab (eelkõige piiril) turvakontrolli, mille peavad Chicago konventsiooni¹ artikli 13 kohaselt läbima kõik lennureisijad, kes soovivad Kanadasse siseneda või sealt lahkuda, kusjuures need reisijad on kohustatud järgima Kanada kehtivas õiguses ette nähtud sisenemise ja lahkumise tingimusi.

Nii kaua kui reisijad on Kanadas või on sellest kolmandast riigist lahkumas, esineb broneeringuinfo ja lepinguga taotletava eesmärgi vahel vajalik seos, mistõttu ei ületa leping rangelt vajaliku piire ainuüksi seetõttu, et leping võimaldab nende reisijate broneeringuinfot süstemaatiliselt säilitada ja kasutada.

Mis puudutab broneeringuinfo kasutamist lennureisijate Kanadas viibimise ajal, siis märgib Euroopa Kohus siiski, et kuna lennureisijatel lubati pärast nende broneeringuinfo kontrollimist siseneda kõnealuse kolmanda riigi territooriumile, peab selle info kasutamine nende Kanadas viibimise ajal põhinema uutel asjaoludel, mis õigustavad sellist kasutamist. Andmete kasutamiseks on Euroopa Kohtu praktika kohaselt seega vaja õigusnorme, milles on ette nähtud materiaal- ja menetlusõiguslikud tingimused, mis reguleerivad andmete kasutamist eelkõige eesmärgiga kaitsta andmeid kuritarvitamise ohu eest. Niisugused õigusnormid peavad põhinema objektiivsetel kriteeriumidel, et määratleda asjaolud ja tingimused, mille korral kavandatavas lepingus silmas peetud Kanada ametiasutustel on lubatud andmeid kasutada. Selleks, et tegelikkuses tagada nende tingimuste täielik järgimine, peab säilitatud broneeringuinfo kasutamisele lennureisijate Kanadas viibimise ajal kehtima üldjuhul – välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel – kohustus läbida kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnev kontroll ja see kohus või haldusasutus peab oma otsuse tegema pädevate asutuste põhjendatud taotluse alusel, mis on esitatud eelkõige kuriteo ärahoidmise, avastamise või kriminaalvastutusele võtmise menetluses.

Kavandatava lepingu kohaselt lubatav kõikide lennureisijate broneeringuinfo pidev talletamine pärast nende Kanadast lahkumist ei piirdu rangelt vajalikuga. Mis puudutab nimelt lennureisijaid, kelle puhul terrorismi või raskete rahvusvaheliste kuritegudega seotud ohtu ei tuvastatud nende Kanadasse saabumisest kuni sellest riigist lahkumiseni, siis kui nad on lahkunud, ei näi nende broneeringuinfo ja kavandatava lepinguga taotletava eesmärgi vahel esinevat isegi mitte kaudset seost, mis põhjendaks selle info säilitamist. Seevastu selliste lennureisijate broneeringuinfo talletamine, kelle puhul on tuvastatud objektiivsed asjaolud, mis võimaldavad asuda seisukohale, et nad võivad isegi pärast Kanadast lahkumist kujutada endast ohtu seoses terrorismi ja raskete rahvusvaheliste kuritegude vastu võitlemisega, on lubatav ka pärast nende Kanadas viibimist, isegi viieks aastaks. Broneeringuinfo kasutamise suhtes kehtivad siis samad tingimused kui need, mis puudutavad broneeringuinfo kasutamist lennureisijate Kanadas viibimise ajal.

---

¹ Chicagos 7. detsembril 1944 alla kirjutatud rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsioon (*United Nations Treaty Series*, 15. köide, nr 102).

Euroopa Kohus on samuti seisukohal, et **kavandatava lepingu muudki sätted on vastuolus põhiõigustega, välja arvatud juhul, kui lepingut muudetakse riivete paremini piiritlemiseks ja täpsustamiseks**. Nii leiab Euroopa Kohus, et lepingus tuleks:

- määrata edastatav broneeringuinfo selgemalt ja täpsemalt kindlaks;
- näha ette, et broneeringuinfo automaatsel töötlemisel kasutatavad mudelid ja kriteeriumid peavad olema konkreetseid ja usaldusväärseid ning mittediskrimineerivad;
- näha ette, et kasutatavad andmebaasid peavad piirduma nendega, mida Kanada peab seoses terrorismi ja raskete rahvusvaheliste kuritegude vastu võitlemisega;
- näha ette, et Kanada pädev asutus võib ELi mittekuuluva riigi ametiasutustele broneeringuinfot edastada üksnes juhul, kui on olemas liidu ja selle riigi vaheline leping, mis on kavandatava lepinguga samaväärne, või Euroopa Komisjoni vastavasisuline otsus;
- näha ette lennureisijate õigus isiklikule teavitamisele neid käsitleva broneeringuinfo kasutamise korral Kanadas viibimise ajal ja pärast nende kõnealusel riigist lahkumist ning selle info teistele asutustele või eraõiguslikele isikutele edastamise korral;
- tagada, et järelevalvet eeskirjade üle, mis käsitlevad lennureisijate kaitset neid käsitleva broneeringuinfo töötlemisel, teostab sõltumatu järelevalveasutus.

Arvestades, et kõik kavandatavast lepingust tulenevad riivid ei piirdu rangelt vajalikuga ega ole seega täielikult põhjendatud, järeldeb Euroopa Kohus, et **kavandatavat lepingut ei või selle praegusel kujul sõlmida**.

Lõpuks tuleb märkida, et parlament palus samuti selgitada, kas kavandatava lepingu õiguslikuks aluseks peavad olema ELTL artiklid 82 ja 87 (õigusalane koostöö kriminaalasjades ja politseikoostöö) või ELTL artikkel 16 (isikuandmete kaitse). Selle kohta vastab Euroopa Kohus, et leping tuleb sõlmida ühtaegu nii ELTL artikli 16 kui ka artikli 87 alusel. Kavandatava lepinguga taotletakse nimelt kahte teineteisest lahutamatu ja sama tähtsusega eesmärki, milleks on esiteks võitlus terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude vastu, mis tuleneb ELTL artiklist 87, ja teiseks isikuandmete kaitse, mis tuleneb ELTL artiklist 16.

MÄRKUS: Liikmesriik, Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon võivad taotleda Euroopa Kohtult arvamust selle kohta, kas kavandatav leping on aluslepingute sätetega kooskõlas, või selle lepingu sõlmimise pädevuse kohta. Kui Euroopa Kohtu arvamus on negatiivne, saab kavandatav leping jõustuda üksnes juhul, kui seda muudetakse või aluslepingud läbi vaadatakse.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Arvamuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Arvamuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106